

|                     |                                                 |                |                       |
|---------------------|-------------------------------------------------|----------------|-----------------------|
| Assignatura         | <b>28930 Història del Cinema</b>                |                |                       |
| Professor           | Agustí Hurtado Giner                            |                |                       |
| Cicle: <b>Segon</b> | Quadrimestre                                    | <b>Primer</b>  | Crèdits: <b>6</b>     |
| Horari              | <b>Teoria: Dilluns i Dimecres 13:00 a 14:30</b> | Grup: <b>1</b> | Tipus: <b>Troncal</b> |
|                     | <b>Tutoria Integrada: Dijous 13:00 a 14:00</b>  |                |                       |

## CONTINGUT

Assignatura practica de visualització i comentari de pel·lícules.

## OBJECTIUS

L'assignatura consisteix en l'exhibició a l'aula d'un seguit de pel·lícules de la historia del cinema que es pro posen com a exemples de cartes tendències narratives, de moviments culturals en els que el cinema hagi tingut un paper destacat, de la filmografia d'autors indispensables par a entendre l'evolució del llenguatge cinematogràfic...

Prèviament a l'exhibició de cada film hi ha una introducció teòrica sobre algunes de les característiques generals més remarcables en la historia del llenguatge cinematogràfic, fent un èmfasi especial en el cinema del període mut, en la transició cap al sonor, el cinema clàssic, els moviments realistes nord-americans i europeus, els nous cinemes europeus, la postmodemitat cinematogràfica...

A títol indicatiu. durant el curs es podran veure, entre molts d'altres els següents títols: Repertori Lumière, repertori Méliès, repertori cinema britànic primitiu, repertori Edison Manufacturing Company, repertori Pathé Freres, repertori Gaumont, repertori André Deed "Cretinetti". "El nacimiento de una nación" (1915), "El gabinete del Dr. Caligari" (1919), "Nosferatu, el vampiro" (1922), "Metropolis" (1926), "El acorazado Potemkin" (1925), "Y el mundo marcha" (1928). "Un chien andalou" (1929), "39 escalones" (1935). "La gran ilusión" (1937), "Ciudadano Kane" (1940), "El sueño eterno" (1946), "Ladrón de bicicletas" (1948). "Fort Apache" (1948). "El último caballo" (1950), "Muerte de un ciclista" (1955), "Los cuatrocientos golpes" (1959), "Al final de la escapada", "La dolce vita" (1959), "La Palabra" (1965), "Las amargas lagrimas de Petra von Kant" (1972)...

## TEMARI

1. La invenció del cinema i els seus antecedents. Rodget i la persistència retiniana. La instantània del moviment: Etienne J. Marey, Eadweard Muybridge. Fotografia i cinema. Els espectacles precinematogràfics: les ombres xinesques, els espectacles de llanterna màgica, Panorames i Diorames, els artilugis mecànics de reproducció d'imatges en moviment (el zootrop, el praxinoscopi de Reynaud). La invenció del cinema. Thomas A. Edison i el kinetoscopi. Karl Skladanowsky a Alemanya. El *cinématographe* dels germans Lumière. Cinema i societat en el tombant de segle.

### 2. La gestació del cinema com a llenguatge artístic (I).

La Història del Cinema en la Història del Visible. Cinema i pintura, cinema i literatura. Del Mode de Representació Primitiu al Mode de Representació Institucional. El cinema dels Lumière: el film com a registre documental de la realitat. L'alternativa màgica: el cinema de Georges Méliès i la fantasia fílmica. Els pioners britànics: Robert W. Paul, Birt Acres i la denominació "Escola de Brighton". Edwin S. Porter: el germen del gran cinema americà. Les grans companyies europees: la Pathé Frères, la Gaumont, la Nordisk. Louis Feuillade. Les sèries d'episodis: *Judex*, *Fantomas*... Primers intents de regeneració artística del cinema: el *film d'art*, la poderosa influència del cinema italià, el misticisme del cinema nòrdic. La teoria cinematogràfica a Europa.

### 3. La gestació del cinema com a llenguatge artístic (II).

La construcció del llenguatge narratiu. El cinema i la novel·la del segle XIX: Dickens com a paradigma. David Wark Griffith, el fundador del cinema americà. Griffith a la American Biograph Company. *El nacimiento de una nación* (1914). L'incipient *star-system* en el cinema americà mut. Els principals gèneres: el western, el cinema d'aventures, el cinema de terror... El *burlesque* o cinema còmic. Els orígens europeus: André Deed *Cretinetti*, Max Linder. Mack Sennett i els films còmics de la Keystone. Charles S. Chaplin i el seu personatge *Charlot*: un mite universal. Chaplin: de la Keystone a la First National. Els grans llargmetratges de Chaplin. *Charlot* i l'absorció del cinema en els sistemes d'alta cultura europeus. Altres còmics nord-americans: John Bunny, Mabel Normand, Edna Purviance, Harold Lloyd, Harry Langdon, Larry Semon. Un cineasta excepcional: Buster Keaton. El cinema mut a Espanya:

raquitisme industrial i estètica d'absorció. Un perllongat pionerisme (Fructuoso Gelabert, Segundo de Chomón, Baños). Apogeu i decadència de la producció barcelonina (Adrià Gual). El desencolupament de la producció madrilenya. El cinema de la burgesia urbana: Benito Perojo. *La aldea maldita*, de Florián Rey. Avantguarda i cinema: la singularitat de Nemesio Sobrevila. República i cinema sonor a Espanya. El cinema en temps de guerra civil.

4. La maduresa del cinema silent europeu (I). El cinema a la República de Weimar. La dependència inicial del cinema danès. El punt de partida: la col·laboració de Paul Wegener a *Der student von Prag* (1913) i *Der Golem* (1913). Pintura i cinema: *Das kabinett des Dr. Caligari* (1919) i el caligarisme. La UFA o la creació d'una indústria cinematogràfica potent. Romanticisme, Expressionisme i *Kammerspielfilm*. Max Reinhardt. Els màgics de la llum: Karl Freund, Fritz Arno Wagner. Tres mestres del cinema mut (I): Friedrich W. Murnau. La composició pictòrica del quadre cinematogràfic. *Nosferatu*, *Faust*, *Der letzte man*. Tres mestres del cinema mut (II): Fritz Lang. De les llegendes germàniques als terrors urbans. *Der Mude Tod* (1921), *Dr. Mabuse der Spieler* (1922), *Die Nibelungen* (1924), *Metrópolis* (1927). Tres mestres del cinema mut (III): Georg W. Pabst, el camí realista. La *Neue Sachlichkeit* en el cinema germànic. Ewald A. Dupont.

5. La maduresa del cinema silent europeu (II). El cinema rus abans de la Revolució de 1917. La política revolucionària i el cinema com a instrument ideològic (Lenin, Lunacharsky). Els *agitki*. Mayakovsky i el cinema. Lev Kulechov i el principi del muntatge (l "efecte Kulechov"). La FEKS (Fàbrica de l'Actor Excèntric): Grigori Kozintsev, Leonid Trauberg. Dziga Vertov i la defensa del documental: el *Kino-Glass*. Sergei M. Eisenstein, el muntatge com a instrument intel·lectual. *El acorazado Potemkin* (1925), *Octubre* (1927), *Lo viejo i lo nuevo* (1928), els ideals col·lectius com a protagonistes. L'aventura americana, *Que viva México* (1931-1932). Les seves darreres produccions a la URSS. La poètica d'Eisenstein a través dels seus textos. Vsevolod Pudovkin, l'expressió ordenada: *La Madre* (1926), *Tempestad sobre Asia* (1928). El cinema poètic d'un ucraïnès: Alexander Dovjenko. Altres directors: Abraham Room, Yakov Protazanov. Regressió revolucionària i imposició artística: el Realisme socialista.

6. Cinema d'avantguarda. Cinema i avantguarda artística. Cinema d'avantguarda/cinema experimental. La primera avantguarda francesa: Louis Delluc, Germaine Dulac, Marcel L'Herbier, Jean Epstein, Abel Gance. Flux i reflux d'idees cinematogràfiques. Cinema, música i abstracció (I): els experiments de Leopold Survage i Serge Charchounne. Cinema, música i abstracció (II): Viking Eggeling, Hans Richter, Man Ray, Fernand Léger, Marcel Duchamp. Cinema i Surrealisme. La mecànica cinematogràfica i l'impossible accés a l'inconscient. Antonin Artaud guionista: *La coquille et le clergyman*. Luis Buñuel, Salvador Dalí i l'onirisme cinematogràfic. Un documental de l'inconscient, *Un chien andalou*. La regulació caligràfica de *L'âge d'or*. Dalí i la frustració davant del cinema.

7. La maduresa del cinema mut i la revolució del sonor. Evolució del cinema mut americà. La implantació d'un imperi econòmic: Hollywood. El cinema com a gran espectacle: Cecil B. De Mille. L'*Star-system*. La realitat americana a través de la pantalla: King Vidor --*The Crowd* (1928)--. Erich von Stroheim, víctima i llegenda del cinema mut --*Greed* (1923)--. L'estil visual i la posta en escena de Stroheim. Els emigrants europeus a Amèrica: la comèdia noble d'Ernst Lubitsch; la conversió naturalista de Victor Sjöström i Maurice Stiller; la carrera de Murnau. Cap al cinema sonor: vicissituds industrials i problemes estètics. Les estrelles aprenen a parlar. El mode de producció a Hollywood durant la transició del mut al sonor. La traumàtica implantació del sonor a Europa: problemes tècnics i idiomàtics. Pioners del so a Europa. Les versions múltiples. Resistències intel·lectuals: Chaplin, Stroheim, Eisenstein...

8. Cap al classicisme cinematogràfic. La construcció del cinema clàssic a Hollywood. Les *Majors* (Metro, Paramount, Warner, RKO, Fox): el sistema de producció com a imposició d'un estil. L'*Star-system* en el període sonor. Cinema independent i sèries B. Gèneres cinematogràfics, grans formes de l'espectacle. Douglas Sirk i el melodrama. John Ford, Howard Hawks i els codis narratius del western --*La diligència* (1939)--. L'evolució del cinema còmic: els germans Marx i el cinema sonor. Les últimes produccions de Charles Chaplin. L'alta comèdia: Frank Capra. El "toc" Lubitsch. L'oportunitat d'un gènere: el musical. La plasticitat coreogràfica de Busby Berkeley. La renovació en els films de Gene Kelly i Stanley Donen. El cinema policíac: de *Scarface* (1932) al cinema negre. Conflicte social i auge del cinema fantàstic i de terror. Els grans mites del cinema de terror. La ruptura d'Orson Welles amb el classicisme. Les innovacions de *Citizen Kane* (1941) i l'obra posterior de Welles. El cinema d'Alfred Hitchcock, del mut al sonor, d'Europa a Hollywood. La generació dels anys '50: Nicholas Ray, Elia Kazan i la "Caça de Bruixes" a Hollywood, Samuel Fuller, Robert Aldrich...

9. El Neorrealisme i d'altres models cinematogràfics. La reconstrucció del cinema europeu. Cinema i realitat social. Antecedents: el cinema realista francès. L'obra de Jean Renoir --*Toni* (1934), *Une partie de campagne* (1936), *La règle du jeu* (1939)--. El cinema francès de l'alliberament: René Clément, Jean Cocteau, Jacques Becker. Itàlia, del cinema feixista al Neorrealisme. Roberto Rossellini i *Roma città aperta* (1945): la dimensió moral del cinema. Cesare Zavattini, teòric i guionista del Neorrealisme. Vittorio de Sica: *Ladri di biciclette* (1948). El Neorrealisme marxista: Giuseppe de Santis, Carlo Lizzani. Luchino Visconti: del Neorrealisme a l'historicisme --*La terra trema* (1948); *Il Gattopardo* (1963)--. La influència de les propostes neorrealistes més enllà de la seva vigència. El cinema britànic: Carol Reed, David Lean, las comèdies de la Ealing i l'imperi Rank. Un cinema sorgit de la devastació atòmica: la cinematografia japonesa. El descobriment a l'Occident: Akira Kurosawa, Kenji Mizoguchi, Yasujiro Ozu. El cinema espanyol en el període franquista: del cinema autàrquic al Nuevo Cine Español. La productora CIFESA. *Surcos* (1951), primer signe d'obertura fílmica. La possibilitat d'un cinema neorrealista espanyol. L'obra de Juan A. Bardem y Luis G. Berlanga. Las Conversaciones de Salamanca. Cap a una reinterpretació del cinema espanyol.

10. La renovació semàntica del cinema. El fenomen dels nous cinemes europeus. La *Nouvelle Vague* a França. Entre la crítica i la realització: el cinema d'autor com a emblema d'artisticitat. La revista *Cahiers du Cinéma*. Els dos pilars: Jean-Luc Godard --*A bout de souffle* (1960)-- i François Truffaut --*Les 400 coups* (1959)--. Alain Resnais, un cas a banda --*L'année dernière a Marienbad* (1961)--. D'altres cineastes vinculats al moment: Claude Chabrol, Jacques Rivette, Eric Rohmer, Louis Malle, Agnès Varda. El *Free Cinema* a Anglaterra. Les fonts: la literatura i la tradició documentalista britàniques. Karel Reisz. Tony Richardson. Lindsay Anderson. Els nous cinemes als països de l'Europa de l'Est. Milos Forman. Miklós Jancsó. El *Cinema novo* brasiler i d'altres cinematografies llatinoamericanes. Glauber Rocha. Cinema i revolució. El Nuevo Cinema Español. La Escuela Oficial de Cinematografía i la gestació d'una nova mirada. Carlos Saura --*La caza* (1965)--. Basilio M. Patino. Miguel Picazo. L'intent de recuperació de Luís Buñuel --*Viridiana* (1960)--. Una alternativa: la Escuela de Barcelona. José M. Nunes. Pere Portabella.

11. Els camins d'una certa modernitat en el llenguatge cinematogràfic. L'obra de Dreyer i la seva influència en el cinema contemporani. Tres obres fonamentals: *Dies Irae* (1943), *Ordet* (1955), *Gertrud* (1964). L'"escriptura fílmica" de Robert Bresson. Els camins de la modernitat cinematogràfica. La ruptura de la sintaxi: Godard. Crítica al sistema, a partir de la crítica a las formes narratives del sistema. Mitificació i destrucció de las formes tradicionals de representació. Relació amb els moviments pictòrics contemporanis. Collage i Pop Art. La modernitat en l'anàlisi: Ingmar Bergman, Michelangelo Antonioni, Federico Fellini, Pier Paolo Pasolini. Crisi de la modernitat. Algunes propostes del denominat nou cinema alemany. Rainer-Werner Fassbinder: el melodrama sirkià insert en la tradició cultural germànica. Wim Wenders. Jean-Marie Straub, modernitat i classicisme. La influència de Bertolt Brecht. Hans Jürgen Syberberg, els recursos irrealistes per a un cinema del "sublim". Alguns estranys experiments en la indústria nord-americana. El cinema en la era de l'àudio-visual. La noció d'espectador en el cinema contemporani. Cent anys de cinema: el cinema després del cinema.

## BIBLIOGRAFIA

- . GUBERN, Román, Historia del cine, Barcelona, 1968.
- . W.AA.. Historia General del cine, Ed. Cátedra, Madrid, 12 volums.

## AVALUACIÓ

Comentaris d'algunes seqüències de films exhibits al llarg del curs.

## TUTORIA INTEGRADA

L'alumne realitzarà un treball al llarg del curs sobre una pel·lícula contemplada dins del programa.



